

Øvrige kapitler i studieboka
om imperialismen kan lastes ned fra
<http://akp.no/ml-historie/pdf/studieboker/>

Kapittel 7.

Norsk imperialisme.

I september 1985 ble organisasjonen NORSK FORUM stifta. Hva slags merkelig organisasjon var dette som hadde representanter både for de sterkeste kapitalgruppene, for fagbevegelsen og kjente kunstnere i styret? Hvilke mektige fellesoppgaver bragte folk som Jens G. Heiberg, Kaare Sandegren og Åse Kleveland sammen rundt styrebordet?

Nordmenn på tvers av klassegrenser kjempa sammen mot de tyske okkupantene. Det var også sterke stemninger etter krigen for at klassene måtte gå sammen for å bygge opp landet. Men hvilke oppgaver kunne i 1985 igjen skape behov for en slik «fellesinnsats»?

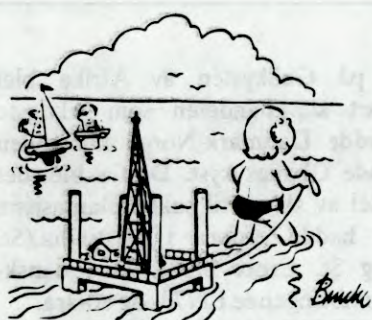
Svaret ligger i det magiske ordet: INTERNASJONALISERING. 1985 ble proklamert som eksportens år i Norge. NORSK FORUM skulle med «pomp og prakt» (sitert fra Norsk Forums leder) hjelpe norske kapitalister i kampen om størst mulige andeler av verdensmarkedet.

Oljemilliardene hadde i en tiårsperiode styrka det norske borgerskapet i rivaliseringen med andre industrinasjoner. Tida var nå kommet til at denne økonomiske styrken ble fulgt opp av en sterkere politisk innsats. Fra midten av 80-åra ble det norske statsapparatet mer aktivt satt i stand til å tjene de sterkeste norske monopolgrupperingenes internasjonale interesser. En ny epoke i norsk imperialisme var starta.

7.1. Norge - et land uten kolonier?

Er det mulig at et lite fredelig land langt mot nord, kaster seg inn i imperialistiske eventyr på linje med gamle kolonimakter som England eller USA? Har ikke nordmenn gjennom århundreder under dansker, svensker og tyskere lært hva det vil si å være undertrykt? Har ikke vi nettopp lært å respektere hva sjølstendighet og uavhengighet betyr? Kan norske industriledere greie å samle brei støtte «i dette fredelige landet» for en mer offensiv norsk imperialisme?

Det er riktig at norsk historie først og fremst er prega av at landet har vært fattig og i store perioder også okkupert av fremmede nasjoner. Men dette har ikke gjort norske herskere til spesielt demokratiske og fredelige ledere. En grundigere gjennomgang av norsk historie viser oss raskt at det alltid har vært ei anna side: Ei historie med stadige forsøk på å vinne nytt land, underlegge seg andre folk, erobre nye markeder. La oss bare ta noen eksempler:

Der kommer den norske gutten igjen.

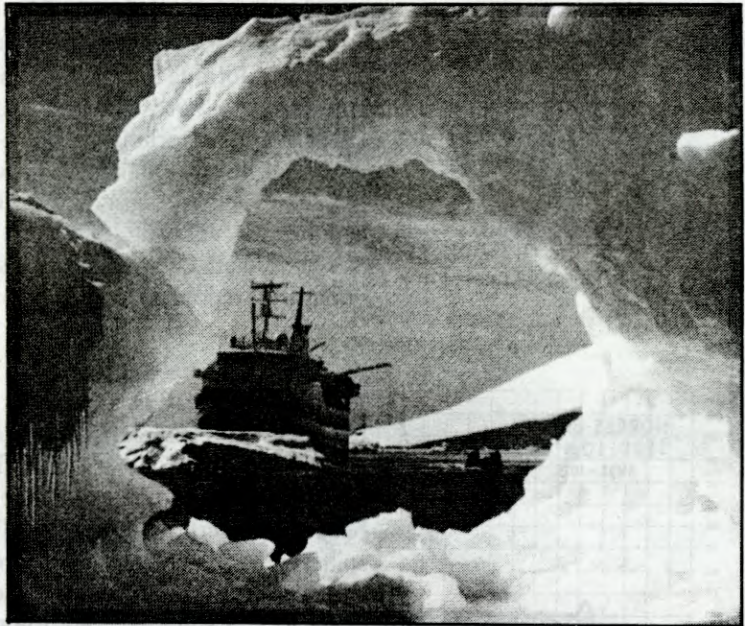
Politiet bærer ut samekvinner som streiket under Altakampen.

- Koloniseringa av Sameland har foregått fra 15-hundretallet og har blitt mer brutal jo mer uavhengig den norske nasjonen har blitt. (Den dansk-norske regjeringa var mer liberal i forhold til samenes rettigheter enn den norske.) Da det var klart at Finnmark skulle være norsk etter unionsforhandlingene i 1905, blei det satt inn en offensiv fornorskingspolitikk overfor det samiske folket. I debatten om reindriftssamenes rett til å flytte over landegrensene, «Lappekodisillen», har norske regjeringer alltid pressa på for å begrense samenes rettigheter, mens svenske regjeringer i langt mindre grad har vært for endringer som kan begrense reindriften. (Mer om samene på slutten av dette kapitlet.)

Norsk slavehandel.

Danmark-Norges koloni på Gullkysten av Afrika blei grunnlagt i 1657 og fikk snart slavehandelen som viktigste inntektskilde. På 1700-tallet hadde Danmark-Norge kontrollen over storparten av det nåværende Ghanas kyst. Derfra blei det sikra jevn og tilstrekkelig tilførsel av slaver til sukkerplantasjene på de øyene Danmark/Norge hadde erobra i Vestindia (St. Thomas 1672, St. John 1717 og St. Croix 1733). Den dansk-norske slavehandelen var særlig innbringende i 1770- og 80-åra.

I en radioserie i NRK i 1987 blei det vist at mange av de store plantasje- og slaveeierne var norske.

Greenpeace har gjort Antarktis til en av sine viktigste kampsaker, hvorfor det?

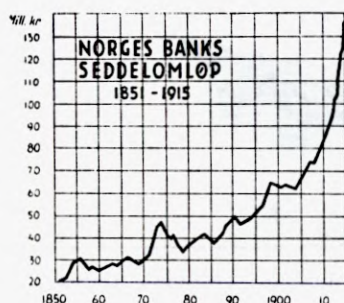
- Den unge norske nasjonen hadde også koloniale ambisjoner i andre verdensdeler! Under fredsforhandlingene etter 1. verdenskrig foreslo den norske sendemannen Wedel Jarlsberg at Norge skulle reise krav om å overta tidligere tyske kolonier i Øst-Afrika. Også Murmanskområdet mente han mått overlates til Norge. Men regjeringa våga ikke å reise kravet, bl.a. av militære grunner. Hvordan skulle «vi» greie å forsvare koloniene?
- Norske vitenskapsmenns imponerende polferder er også i økende grad blitt utnyttet i kampen for norske økonomiske interesser i Antarktis. Områder som det enorme Dronning Mauds land, som Roald Amundsen oppdaga i 1911, vil i framtida kunne bli en viktig kilde til rikdom dersom Norge greier å sikre særrettigheter i området.

KONKLUSJON: Historia viser tallrike eksempler på hvordan norske herskere har ført ekspansjonistisk politikk. Når de ikke har lyktes i større grad henger det først og fremst sammen med at den norske staten økonomisk og militært har vært for svak. Når Norge i dag satser for fullt på internasjonalisering er det i en situasjon hvor landet står økonomisk sterkere enn noen gang tidligere. Alt ligger til rette for at det norske borgerskapet skal lykkes i å øke sin del av den imperialistiske superprofitten.

7.2. Norge blir en del av det imperialistiske verdenssystemet.

Da de mektigste industrinasjonene i større målestokk begynte å eksportere kapital til koloniene sine og andre deler av verden,

var Norge enda et lite utvikla og ikke tullt sjølstendig kapitalistisk land. Sjøl om et norsk handelsborgerskap hadde samla seg betydelige formuer på trelasthandelen på England og fra gruveindustrien på Røros og Kongsberg, var dette beskjeden kapitalakkumulasjon i forhold til hvilke enorme rikdommer som samlet seg rundt de store handelshusene i Europa. Den danske hersker-nasjonen fungerte også som en hindring for en sjølstendig norsk kapitalistisk utvikling. I 1870 var tallet på industriarbeidere i Norge fortsatt bare 35000. På samme tid i Danmark var tallet omlag det tredobbelte.

7.2.1. Unionen med Danmark.

Unionen med Danmark hindra også utviklinga av en sjølstendig norsk bankkapital. Først i 1816 fikk landet en egen nasjonalbank. Bl.a. for å hindre at også denne kom under dansk kontroll, blei banken etablert i Trondheim. Det er klart at den bare kunne spille en begrensa rolle når vi enda ikke hadde jernbaneforbindelse mellom Trondheim og Oslo! Norske forretningsbanker begynte først å spille en rolle i norsk økonomi ved århundreskiftet. Den første forretningsbanken ble etablert i 1848. I 1870, da industri- og finanskapitalen virkelig begynte å smelte sammen i de ledende imperialistlandene, hadde Norge fortsatt bare 10 beskjedne forretningsbanker. Det var først og fremst sparebankene som tok seg av «ledige» penger. En sammenlikning med Sverige viser bl.a. at forretningsbankene der spilte en langt større rolle. I 1885 var aktiva i svenske forretningsbanker nesten 5 ganger større enn det som norske forretningsbanker disponerte.¹

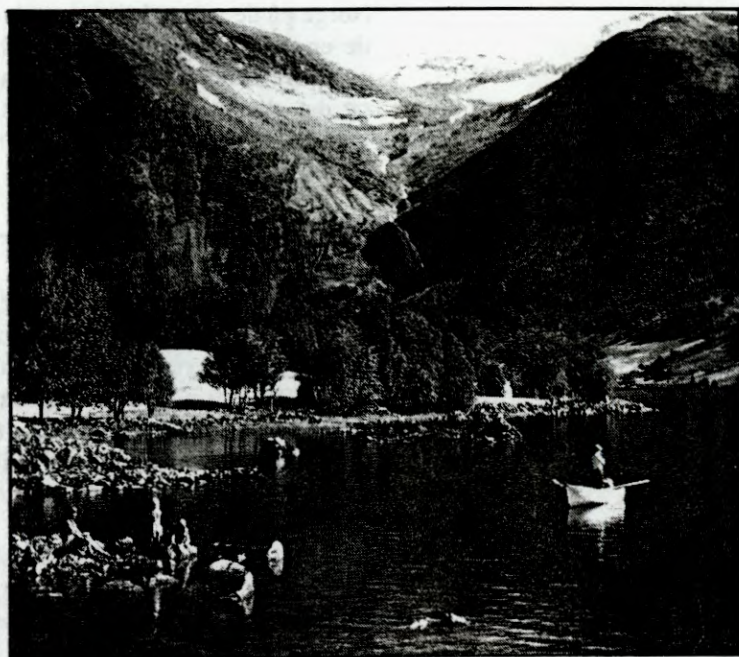
7.2.2. Imperialismens kamp om Norge

Det norske borgerskapet var istand til å samle nok kapital til investeringer i småindustri og lite kapitalkrevende prosjekter, men da det ble klart at landets enorme vannkraftreserver kunne brukes industrielt, til bl.a. elektrokjemisk og elektrometallurgisk industri, krevdes det kapital av en helt annen størrelsesorden enn det norske borgere disponerte over.

I de rike imperialistiske landene la de ledende monopolgruppene på samme tida sine planer for erobring av rikdommer verden over. Den norske vannkrafta kom i søkelyset. Franske, tyske, engelske og svenske storbanker og kapitalsammenslutninger starta oppkjøp av norske fossefall og la planer for store industriprosjekter. Oppbyggingen av en norsk storindustri fra etter 1905 skjedde i økende grad med utenlandsk kapital. I 1909 hadde utenlandsk kapital disse aksjeandelene:

Treforedling	33%
Gruvedrift	67%
Elektrokjemisk	75%

¹ International Herald tribune 10-11 5-86

Det unge norske borgerskapet var i ferd med å miste kontrollen over norsk industri og naturressurser! Etter en lang politisk strid fikk det nasjonale borgerskapet i 1909 vedtatt de såkalte Konsejnslovene som regulerte utlendingers eiendomsrettigheter i Norge og som sikra statlig kontroll med naturressursene. Dette var en av de viktigste politiske kampene i norsk imperialismes historie. Med dette sikra det norske borgerskapet seg kontrollen over «sine» ressurser. En kontroll som seinere har gjort en sjølstendig imperialistisk utvikling mulig.

7.2.3. Norge - en del av det imperialistiske systemet.

Går det an å snakke om norsk imperialisme på ei tid da kapital-eksporten er helt minimal og hvor Norge ennå er en ubetydelig industrinasjon i Europa? Noen vil kanskje hevde at det er først i oljeøkonomiens tidsalder at Norge er et imperialistisk land.

Men gjennom hele imperialismens historie har det vært sterke imperialistiske land og land som bare følger i kjølvannet av de mektigste. Norge var et kapitalistisk land med et sjølstendig borgerskap. Det foregikk en økende sammensmelting av finans- og industrikapitalen. En betydelig kapitalkonsentrasjon var på gang gjennom oppbygginga av en norsk tungindustri fra 1905.

Norsk Hydro, selve flaggskipet for norsk storindustri, hadde i 1911 1340 arbeidere og 143 ingeniører på sine lønningslister. Og dette var etter bare 5 års drift!

Det norske borgerskapet kunne i liten grad hente sine ekstraprofitter fra kapitaleksport, men indirekte profiterte også

Norge på de europeiske stormaktenes imperialistiske politikk. Når de engelske monopolene henta hjem sine formuer fra koloniene og andre deler av verden, ga det fraktoppdrag for norske redere og det skaffet nye avsetningsmuligheter for norsk treforedlingsindustri og andre eksportnæringer.

«Vår ære og vår makt...»

I store perioder har norsk rederkapital vært blant de største i verden. Rederne høsta ikke minst store profitter på frakt til imperialistisk krigføring. De har frakta olje til Sør-Afrika og sender skipa sine inn i krigssonene i Den persiske gulfen med sjøfolkas liv som innsats. De tjente store penger på grotesk overbeskattung av hvalbestanden i arktiske områder.

De har vært innbitte motstandere av at 3.verdenland skal frakte mer av egne varer på egen kjø, men henter store profitter på å bruke sterkt underbetalt mannskap fra de samme landa. Med opprettelsen av NIS (Norsk internasjonalt skipsregister) er denne virksomheten kraftig utvida - med det norske sosialdemokratiets godkjenningstempel. Sjøfolka har betalt store skatter, men rederne har plassert store formuer i skatteparadis og investert i utenlandsk selskaper. Inntil oljealderen har skipsfarta vært den næringa som klarest har vist det norske borgerskapets imperialistiske karakter.

Norge er en del av det imperialistiske verdenssystemet. Den norske regjeringa tok parti for den engelske kolonimakta mot indiske opprørere. For det norske borgerskapet blei den russiske revolusjonen en trussel på samme måte som kinesiske revolusjonære trua et system som også norske borgere kunne profitere på. Et fattig England ville føre til et fattig Norge. Slik var Norge på undertrykkernes side i internasjonal politikk.

7.3. Ny fase i norsk imperialism - oljeepoken.

Også i etterkrigstida har kapitaleksporten til utlandet vært relativt liten. Det norske borgerskapet satsa først og fremst på skipsfarta. Seinere har industrien blitt stadig viktigere. Den illegale kapitaleksporten som særlig rederne har stått for, har nok vært av en viss størrelsesorden, men det er ikke fra utenlandske «eventyr» borgerskapet først og fremst har henta sine rikdommer.

7.3.1. Oljeformuen.

Det som er i ferd med å forandre dette bildet er de enorme oljerikdommene. På slutten av 60-tallet ble det klart at det utafor norskekysten lå lagra rikdommer som ingen i sine villeste fantasier kunne drømme om. Oljeproduksjonen kom igang på

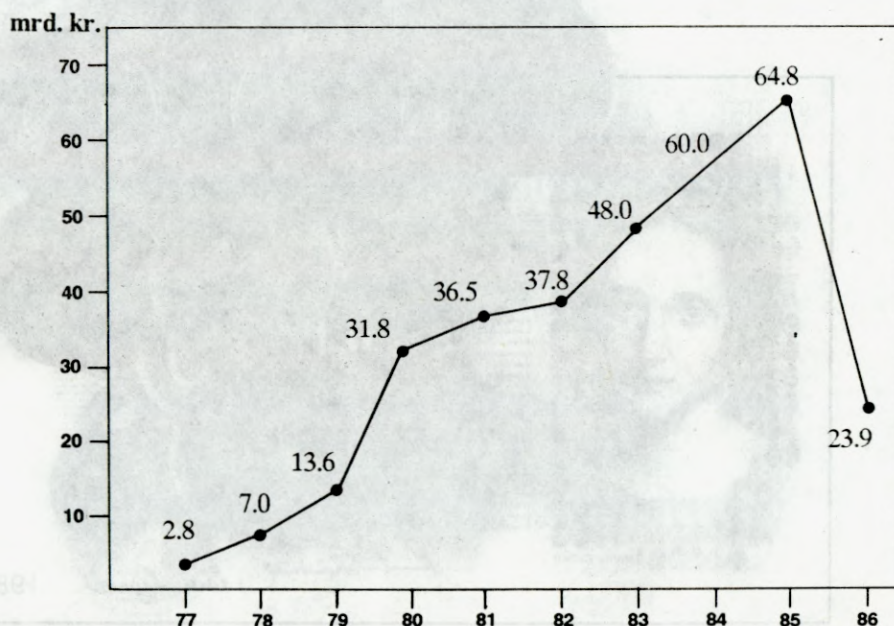
Her vises nordsjøoljens direkte virkning på sysselsettinga i Norge

samme tid som oljeprisene på verdensmarkedet blei 4-dobla. Seinere kom nye 4-doblinger av prisene.

Oljeproduksjonen ga stadig voksende ekstraprofitter til norske oljeselskaper som Norsk Hydro, Statoil og Saga Petroleum. Oljeskattene gjorde det mulig for den norske staten å kvitte seg med all statsgjeld og etterhvert plasere oljemilliardene i utlandet. Med de høye oljeprisene som OPEC greide å sikre, økte ekstraprofittene fra oljeproduksjonen stadig. I 1981 kom 44% av eierinntektene i Norge fra olje- og gassproduksjonen. I 1985 var andelen 48%. Hvilke eventyrlige profitter som kunne hentes fra kontinentalsokkelen får vi et inntrykk av i denne tabellen:

Ekstraprofitten fra olje- og gassproduksjonen har skaffa det norske monopolborgerskapet kapital i en slik størrelsesorden at det er klart at det gir muligheter for omfattende kapitalplasseringer i utlandet.

OLJERENTA 1977-86

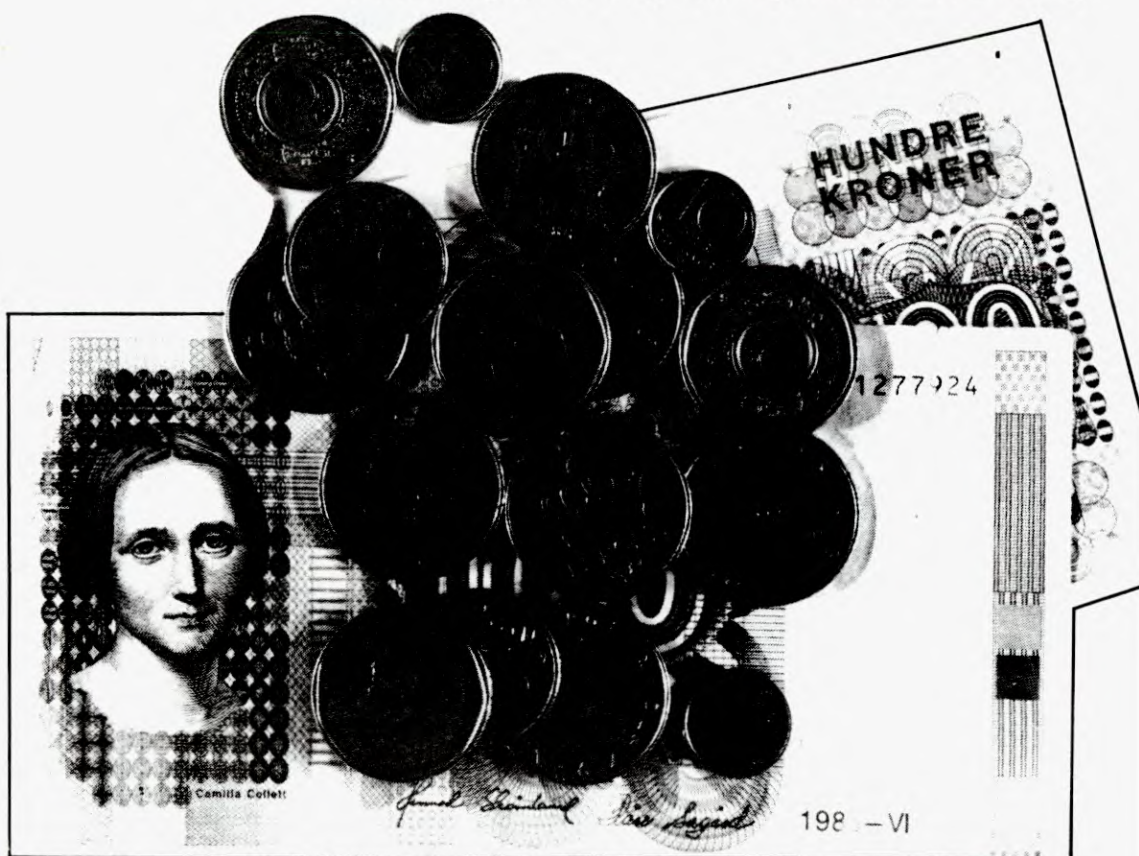

Norge og OPEC.

Prispolitikken til OPEC gjort det mulig for Norge å høve inn flerfoldige titalls milliarder kr. på eksport av olje og gass. Under Willochs og Kåre Kristiansens tid i regjeringa blei likevel OPEC-landa behandla nærmest som fiender. En viktig årsak til dette er det nære forholdet til Israel. En annen er samarbeidet med det USA-dominerte IEA (Det internasjonale energibyrået) som oljeforbrukerne danna som en motvekt mot OPEC i 1974. Da det store oljeprisfallet kom i 1986 la Willoch skylda ensidig på OPEC. Alt dette understreker Norges plass i den imperialistiske verden. Men i perioden hvor Arne Øien har vært olje-ogenergiminister har det skjedd en viss tilnærming til OPEC som avspeiler Norges interesser som oljeprodusent. Vi bør kreve at Norge bryter med IEA og går inn i OPEC.

7.3.2. Oljepengene til utlandet

  Oljepengene kan ikke brukes i Norge  , gjentok Willoch med slik overbevisning at hele Norge vanskelig kunne tro noe annet. Og

med borgerskapets logikk hadde han rett: Bare en del av denne kapitalen kunne investeres i Norge. Store deler måtte til utlandet når målet var maksimalprofitt.

Kampen om de feitesten oljekontraktene og prosjekter knyttet til olje- og gassproduksjonen førte til intens kamp mellom norske kapitalgrupper. En omfattende kapitalkonsentrasjon var i gang i Norge. Med statsapparatet som redskap for de mektigste kapitalgruppene blei det gjennomført viktige endringer på børsen, i penge- og kredittpolitikken og i valutalovgivningen. De store bedriftene ble større. De største eiergruppene økte makta og innflytelsen sin.

Landets 10 største bedrifter. Andel av omsetning og aktiva. (I % av talla for de 50 største bedriftene)

	1979	1985
Andel av omsetning	44%	59%
Andel av aktiva	54%	64%

Konsentrasjonen av pengekapitalen har vært enda kraftigere. I 1985 hadde de 3 største bankene 75% av bankenes samla forvaltningskapital. De 3 største forsikringsselskapene hadde omlag 63% av kapitalen i denne bransjen. I følge Klassekampens serie om norsk imperialisme, våren 1987, eide de 10 største aksjeeiergruppene 20 mrd. av de 75 mrd. som var representert på børsen i 1985. Sammensmeltinga av bank- og industrikapitalen har klart kommet fram gjennom de tallrike fusjonene vi har hatt siden 1983. Bak de aller fleste sammenslåingene har vi skimta en av de største bank-eller forsikringsgigantene.

7.3.3. De store monopolene.

Sammensmeltinga av bank- og finanskapital har ført til at makta ligger hos noen store monopolgrupper med aksjer i tallrike industri-, handelsbedrifter og banker. I sentrum for disse aksjeeiergruppene står en eller få familier knyttet til en av landets største industribedrifter, rederier eller bank/forsikring. Oljesektorens viktige stilling og andre særegne forhold for norsk økonomi, har gjort at staten spiller en helt avgjørende rolle i norsk kapitalisme. Som eneeier av landets oljegigant Statoil og med 51% av aksjene i Norsk Hydro, er staten den desidert mektigste kapitaleieren i Norge. Andre mektige grupper er:

- *Bergesengruppen*: rederivirksomhet. Største aksjeeier i DnC
- *Vesta/Investa*: forsikring. «Bergenskapitalen»
- *Datakapitalen*: Norsk Data m. m
- *Norsk Hydro*: knyttet til DnC
- *Hafslund*: Bl.a. hovedaksjonær i NYCO og NORGAS (Actinor)

- *Orkla-Borregaard*: Sammensmelting av to giganter. Også knytta til DnC.
- *Aker-Norcem*: Sementmonopolet Norcem kontrollerer nå også Akergruppen. Også denne gruppen er nært knyttet til DnC.

Konsentrasjonstendensen er langt fra avslutta. Jo, større kapital-konsentrasjon jo, bedre er norske monopoler i stand til å kjempe i den økonomiske krigen med andre imperialistlands monopolgrupperinger.

7.4. Internasjonalisering.

«Tenk internasjonalt - sats høyt», det var LO-sekretær Jan Balstads budskap til det norske borgerskapet foran valget i 1985. Balstad mener staten minst må stille 2 mrd. kr som risikovillig kapital til norske bedrifter som vil satse i utlandet.

Etter som kapitaleksporten til utlandet har økt har det blitt stadig viktigere å gi det hele en progressiv og framtidsretta «image». Her har oppkjøpte arbeideraristokrater som Balstad og DNA-toppene med statsminister Gro Harlem Brundtland i spissen spilt en viktig rolle. Alle nordmenn skal få et positivt forhold til «internasjonaliseringen».

7.4.1. Kapitaleksport

Alle må forstå at det ikke nytter å tre nisselua ned over hodet i vår «internasjonale» tid. Det positivt lada ordet «internasjonalisering» skal skjule de virkelige hensiktene bak norsk imperialism: Å eksportere kapital til andre land, bl.a. den 3. verden, for å utbytte folket i disse landa slik at norske borgere og deres lakeier kan dra hjem profitter i milliardklassen. Norske investeringer i utlandet har økt eksplosivt i 80-åra.

Direkte investeringer i utlandet (mrd. kr.)				
Vekst 80-86: 967%				
	1965	1975	1980	1986
Inv. i utlandet	0.02	1.3	1.5	1.6
Inv. i utlandet i % av inv. i norsk industri (1986 anslått)	0.6	18.8	16.3	94.1

I tillegg til direkte investeringer har det vært en kraftig vekst i andre kapitalplasseringer i utlandet. Norge er nettoeksportør av kapital for første gang fra årsskiftet 1985/86.

Oljeprofiten har også trukket internasjonal storkapital til

Norge. I dag eier utlendinger omlag 15% av aksjekapitalen i norske bedrifter.

En studie av Inge Samdal ved Norsk Produktivitetsinstitutt bekrefter at norske bedrifter i svært liten grad hadde sine egne rettet mot utlandet før «oljeepoken». I hele perioden fra krigen til 1975 kom bare 246 industrietableringer i utlandet. Men så øker interessen og i tiårsperioden fra 1975 til 1985 etablerte norske kapitalister 2800 industribedrifter i utlandet!

7.4.2. «Vi» må slå svenskene!

«Norge ligger 25 år etter Sverige i «internasjonaliseringsprosessen», klaget Erik Rudeng, leder av Norsk Forum, til Braathens Business Bulletin nr. 2/85. Braathens propagandabladd kan da fortelle flypassasjerene at det i 1980 jobber 380.000 på svenske bedrifter i utlandet mot bare 27.000 på norske.

Men dette bildet var nå i ferd med å endre seg drastisk. Samtidig som norske flypassasjerer følte mindreverdet i forhold til svenskene sige inn over seg, satt Statoildirektor Arve Johnsen i forhandlinger om kjøp av svensk Essos 500 bensinstasjoner. Handelen gikk i orden for omlag 2 mrd. N. kr, et beløp 10 ganger større enn de samla kommunale investeringene i Trondheim kommune dette året. Omlag på samme tid kjøpte Norsk Hydro svensk Mobils 200 bensinstasjoner. I 1985 hadde norske multinasjonale selskap investert langt mer i Sverige enn svenske i Norge! Norge var dette året den største utenlandske investoren i Sverige. 800 svenske bedrifter var nå dominert av norske imperialister.

I 1986 fortsatte Statoil sine internasjonale eventyr. I 1986 overtok de også dansk Essos bensinstasjoner. Fra nå av kontrollerer Statoil 17% av markedet for oljeprodukter i Skandinavia.¹

7.5. Den imperialistiske staten.

Nasjonalbudsjettet for 1985, regjeringas plan for den økonomiske politikken dette året, er det første nasjonalbudsjettet som gir norsk imperialismen en viktig plass. Her tales det varmt for at norske bedrifter må etablere seg i utlandet og det diskuteres hvordan Norges Banks enorme valutareserver best kan tjene internasjonaliseringa.

7.5.1. En politisk offensiv.

Sjøl om emnet behandles allerede, i NOU 1981: 47 om «Behovet for internasjonalisering av norsk næringsliv», er det først i 1984/85 den politiske offensiven for norsk imperialismen settes inn. Det ene dokument etter det andre legges fram for Stortinget slik at den politiske kursen kan tilpasses «internasjonaliseringen».²

Her er det ikke plass til å gå inn på hele spekteret av tiltak som foreslås, men hovedpunktene er disse:

1. Fra 1984 får Statoil lov å investere i utlandet.
2. En del av Norges Banks valutareserver kanaliseres til norsk næringsliv gjennom norske banker.
3. Kraftig liberalisering av valutalovgivning. Norske bedrifter får fritt investere i utlandet.
4. Økte bevilgninger til norsk eksport. 1985 gjøres til «Eksportens år».
5. Oppretting av propagandaorganet «Norsk Forum». Norske kunstnere skal brukes som propagandister for norsk imperialisme. Åse Kleveland er en av lederne.
6. Gunstigere skatte- og avsetningsregler for å styrke «inntjenninga og egenkapitaldannelsen i bedriftene».
7. Gunstige lån og garantier gjennom Industrifondet, Industribanken, Garantiinstituttet for eksportkreditt, Distriktenes Utbyggingsfond m. fl.
8. Økt satsing på utdanning som kan tjene norsk imperialism. Det skal ytes støtte til 1200 prioriterte studieplasser for økonomi og ingeniørstudier i utlandet. Med oppretting av såkalte IB-linjer på en rekke gymnas i Norge, er «internasjonaliseringen» ført helt ned på gymnasnivået. «Vi er en skoletype som går rett inn i internasjonaliseringen», sier initiativtakeren til den nye eliteskolen, Olav Kaltenborn til Skoleforum 7/87. Også LO-ledelsen har gitt norsk imperialism sin fulle støtte. I fellesprosjektet «En industristrategi for Norge mot år 2000» går både eiere og «arbeidere» inn for «mer aktiv internasjonaliseringspolitikk». «Internasjonalisering vil være strategisk viktig for Norge som industrinasjon», heter det så vakkert. Det anbefales også at norsk industri utnytter mulighetene som gis gjennom u-hjelpen «aktivt».

7.5.2. Ja til EF?

I boka «Scenarier mot år 2000» heter det: «I fornyelses-scenariet har de store konsernene - ofte i samspill med de politiske myndighetene - betydelig suksess i det europeiske markedet. Bedriftene tilpasser seg målbevisst utviklingen av EF's indre marked. Norske bedrifter øker sine investeringer i EF-landene og deltar i flere av EF's kompetansenettverk. Mot midten av 1990-åra legger EF seg på en mer restriktiv linje overfor tredje-land på grunn av japansk konkurranse og handels-politisk strid med USA. EF gjør det klart at man ønsker Norge med i fellesskapet. Situasjonen framtrer som fait accompli. Medlemsskap blir eneste garanti for å opprettholde den norske posisjonen i markedet. Norge melder seg inn uten politisk strid med grunnlag i et overveldende Stortingsflertall.»

I forvitrelsesscenariet forutsetter Osmundsen og co. at innmeldelsen blir panikkarta - og ikke er forberedt gjennom systematiske harmoniseringstiltak. Det er på denne bakgrunnen vi må se på den pågående prosessen med «snikharmonisering» og underhåndshandlinger.

7.5.3. Hvor kommer de imperialistiske profitene fra?

Hva har Norge tjent på den imperialistiske politikken til nå? Å beregne dette fullt ut vil trolig være umulig. Men kildene til rikdommen kan vi kartlegge. Det er først og fremst:

- Gunstig bytteforhold. Dvs at norsk kapitalister får en pris på varer som de eksporterer som kan være over varens verdi mens vi kjøper varer som ligger under varens verdi. Dette gjeldser først og fremst handelen med den 3. verden. Samir Amin viser at de U-landa i 1939 bare fikk 60% av den mengden industrivarer de bytta til seg i 1870-80³. Studier av hvordan bytteforholdet har utviklet seg etter krigen viser ulike resultat alt etter hvilken metode som er nytta, men mye tyder på at det har vært en forverring av størrelsesorden 10-20% fra krigen til oljekrisa i 70-åra. På denne måten har milliarder i ekstraprofitter blitt overført fra den 3. verden.

Bytteforholdet har svingt med konjunktorene. I korte perioder har 3. verdenlanda fått forbedringer, men i storparten av den imperialistiske epoken har industrilanda vært på vindersida. Fra 1982 har de råvareproduserende landa fått kraftige forverringer av bytteforholdet.

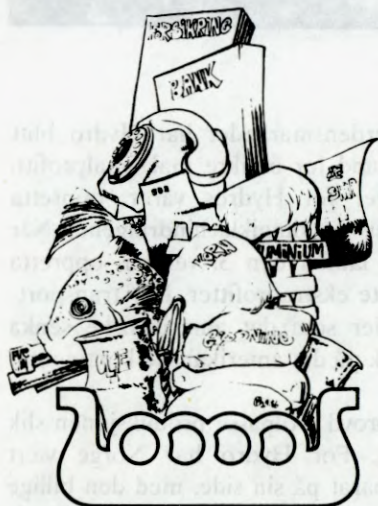
- En annen kilde til rikdom har vært renteinntekter på lån til gjeldsramma land.
- En tredje kilde er utbytte av investeringer i utlandet.

For Norge har den første kilden til ekstraprofitt sikkert vært den viktigste. Men de siste åra, med den økende kapitaleksporten, har de to siste kildene blitt stadig viktigere. Fra utenriksregnskapet finner vi disse talla som gir et klart bilde av hvordan inntektene fra utenlandsinvesteringene vokser:

Renter og utbytte fra utlandet. (Mrd. kr.)

Vekst 82-85: 87%

1962	1972	1982	1985
0.2	0.9	10.7	20.0

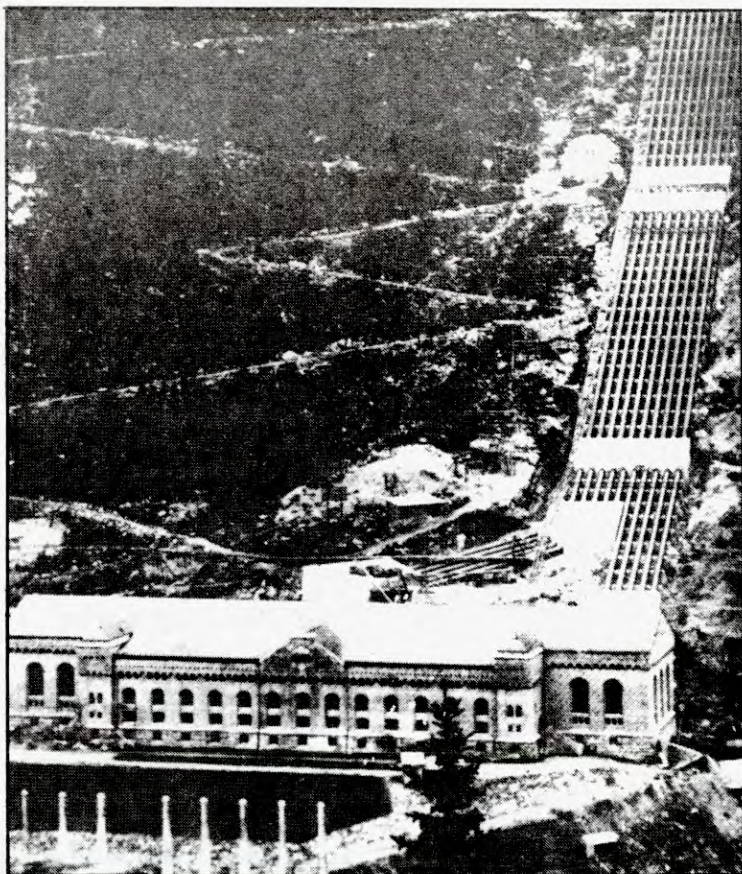
Norsk Hydro er en norsk gigant. Inkludert alle virksomheter i inn- og utland har selskapet over 22 000 ansatte og en omsetning på 41 milliarder kroner, som plasserer Hydro på 101. plass blant verdens største selskaper utafor USA.

7.6. Norsk Hydro - norsk imperialism i praksis.

Norsk Hydro har gjennom norsk imperialismes historie vært «flaggskipet»; landets største bedrift i tallet på ansatte og landets mest internasjonale bedrift til alle tider.

³ Samir Amin: Accumulation on a World Scale.

Norsk Hydro har skaffet seg makt på mange måter, her er ett av Hydros kraftverk på Rjukan.

7.6.1. Hydro måtte ut.

Som produsent av varer for verdensmarkedet har Hydro blitt nødt til å etablere seg i andre land for å sikre maksimalprofitt. Når land etablerte tollhindringer for Hydros varer, oppretta Hydro en datterbedrift i landet og omgikk hindringene. Når arbeidskrafta var særlig billig i land i den 3. verden, oppretta Hydro en avdeling her for å høste ekstraprofitter. Når transportene fra Norge til store markeder som det amerikanske senka profitten, kjøpte Hydro en fabrikk på det amerikanske kontinentet og reduserte fraktkostnadene.

Slik har Hydro til alle tider prøvd å tilpasse produksjonen slik at profittene blir størst mulig. For Hydro har Norge vært «hjemmebanen» med et statsapparat på sin side, med den billige fossekrafta som Hydro alltid har forsynt seg grovt av og nå, med overfloden av olje og gass.

Propagandistene for norsk imperialisme påstår at når norske bedrifter etablerer seg i utlandet

- sikrer det arbeidsplasser til arbeidsløse i dette landet
- sikrer kapital som i neste runde styrker arbeidsplasser i Norge.

Når vi går imot norsk imperialismen sier vi at

- det fører til norsk innblanding i andre lands indre anliggender, alltid på reaksjonens side i disse landa.
- at arbeidsplasser i Norge blir mer usikre, og ofte raseres.
- at kontrollen med verdiskapinga blir mindre fordi multinasjonale selskap manipulerer med overføringer av overskudd mellom selskapene sine for å redusere skattene.

Hva er erfaringene med Norsk Hydro?

7.6.2. Bedriftshistorie

Først litt bedriftshistorie:

Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskap ble stiftet i 1905 av den norske ingeniøren og forretningsmannen Sam Eyde i samarbeid med den svenske bankieren Marcus Wallenberg. Kapitalen som ble satt inn var i hovedsak fransk. Svære fabrikanlegg ble reist på Notodden og i Rjukan. Dimensjonene får en et inntrykk av når en vet at kraftverkene Vemork og Såheim på Rjukan var verdens største på den tida. De enorme kraftressursene som Hydro fikk råderett over gjorde det mulig for bedriften raskt å bli en av verdens ledende kalksalpeterprodusenter.

Fra 30-åra hadde tysk kapital aksjemajoriteten i Hydro. Disse eierinteressene ble etter krigen overtatt av den norske staten. Under Bortenregjeringa i 60-åra overtok staten 51% av aksjene i Hydro.

Mens norske bedrifter stort sett holdt seg innfor landets grenser hadde Hydro interesser verden over. Så tidlig som i 1976 hadde bedriften 48 heleide datterselskaper i 13 land. I tillegg hadde de store andeler i over 40 andre selskaper. Siden den gangen har Norsk Hydro ekspandert kraftig innfor nye områder og driver i dag produksjon på disse feltene:

- Kunstgjødsel
- Aluminium
- Råolje
- Petrokjemi

Mens norsk industri det siste 10-året har vært prega av stagnasjon og ubetydelig vekst i omsetning og sysselsetting, kan Hydro vise til disse tallene:

	1976	1985
Omsetning	5.2 mrd.	41.9 mrd.
Sysselsetting	10.900	26.400

Norsk Hydro er rangert som nr. 101 av verdens største bedrifter etter omsetning. (Statoil er på 78. plass. Talla er for 1985). Bedriften er verdens største kunstgjødelprodusent og en av verdens store aluminiumsprodusenter. Bl.a. Dyno industrier og Freia er kontrollert av Norsk Hydro.

Et resultat av kapitalismens jakt på maksimal profitt.

7.6.3. Sikres arbeidsplassene?

Hva betyr Hydro for arbeidsplasser i andre land? Det er umulig å gi noe entydig svar på om Hydro «skaffer arbeidsplasser». Målet er imidlertid størst mulig fortjeneste. Av og til betyr det at nye arbeidsplasser opprettes. Andre ganger går Hydros ledelse nådeløst inn for «slanking» av bedrifter. Det vesentlige for arbeidsfolk i landa hvor Hydro etablerer seg er at de i enda mindre grad enn før har kontroll med bedriftens disposisjoner. Som eksempel på hvordan dette virker i praksis kan vi ta Hydros kunstgjødsselfabrikker i England. England er et av Hydros «satsingsområder». Norsk Hydro er den 27. største bedriften i England. Engelske arbeidere har fått føle hva det norske multinasjonale konsernet står for. Under dekke av statsminister Thatchers reaksjonære politikk kunne f.eks. Norsk Hydro kreve at tallet på ansatte ved Fisons gjødsselfabrikk ble redusert fra 3500 til 1200. Som betingelse for å investere i et anlegg i Immingham nekta Norsk Hydro å anerkjenne mer enn ei fagforening. I et distrikt med 13.5% arbeidsledighet og med reaksjonære Thatcher i regjeringa, var det mulig å drive slik «union buster» - taktikk.⁴

Thatcher & Hydro hånd i hånd.

Hva med arbeidsplasser i Norge? Er det slik at store fortjenester i utlandet sikrer arbeidsplasser i Norge? Heller ikke her er svaret entydig ja eller nei. Heller ikke i Norge er Hydros målsetting å «sikre arbeidsplasser». Når det er gunstig for profitten blir nye arbeidsplasser opprettet. Like ofte kan arbeidsplasser bli nedlagt. Sjelden har dette vært klarere enn nettopp i dag. Befolkninga på Notodden og Rjukan som gjennom sitt arbeid og naturressursene på stedet har sikret milliarder i profitter for Hydro, opplever i dag at direksjonen fra styrekontoret i Oslo ikke nøler med å legge ned produksjonen på disse tradisjonsrike industristedene. Jo større profittmulighetene er utafor landets grenser, jo større er sannsynligheten for at arbeidsplasser legges ned i Norge.

7.6.4. Hydro og den 3. verden.

Hva betyr Norsk Hydro for folk i den 3. verden? Er ikke kunstgjødsel viktig nettopp for de fattige landa med et underutvikla jordbruk? Hydros ledelse liker også å framstille seg som velgjørere i en verden med millioner av sultende. Slik uttrykker en av Hydros «internasjonalister» seg, direktør Wiersholm, leder for Hydros Afrikaprojekter: «Kunstig gjødning er avgjørende for utviklingen av et jordbruk som kan brødfø millionene på dette kontinentet».⁵

Hydro er nå medeier i 3 gjødsselfabrikker i Zimbabwe, og har store ekspansjonsplaner. At det skulle være store muligheter til å øke gjødselforbruket i Afrika viser talla. Afrikas gjødselforbruk pr. ha er omlag 30% av Asias og 6% av forbruket i de rike landa⁶. Prisutviklinga på kunstgjødsel har også vært svært gunstig, sett fra Hydros side. Ei prisstigning på omlag 140% fra 1980 til 1987 skal bli hard å greie for afrikanske fattigbonder som stadig

⁴ Klassekampen 26.2.87.

⁶ Paul Harrison: Inside the third world.

⁵ Aftenposten 22.4.87.

Ønsker bonden i den 3. verden Hydros produkter velkommen.

blir mer avhengig av dette «godet». Spørsmålet om folk får mat eller ikke er nok mindre viktig for Norsk Hydro enn om profitten kan øke.

Erfaringene fra den 3. verden er nettopp at effektiv bruk av kunstgjødsel favoriserer produksjon av jordbruksvarer for eksport, som bananer, ananas m.m. Med synkende priser på jordbruksvarer tvinges bøndene til å gi opp jordbruket. De større bruka overtar, bruk som satser på eksportproduksjon ved hjelp av kunstgjødsel. Kunstgjødselen må importeres og gjør jordbruket enda mer avhengig av å sikre seg valuta gjennom eksport. Slik er mange fattige land fanget i en ond sirkel hvor taperne er massene av fattigbønder som får mindre mat istedet for mer. Vinnerne er først og fremst bedrifter som Hydro som får solgt mer gjødsel og dermed får nye markeder og voksende profiler.

7.7. U-hjelpe - en del av norsk imperialisme.

Bølgen av nasjonal frigjøring etter den 2. verdenskrigen tvang de imperialistiske landa til å drive utbyttinga av den 3. verden på en mer «human» måte. Den såkalte utviklingshjelpa var en del av den nye strategien.

7.7.1. Hjelp til fattige land.

Det var de fattige landa som, i følge utviklingsteoretikerne, av en rekke uheldige omstendigheter hadde kommet seint i gang med sin utvikling, som nå skulle få «hjelp» av det rike vest. På denne måten har utviklingshjelpa vært med på å tåkelegge det brutale utbyttingsforholdet som går for seg. Samtidig som milliarder kan overføres fra de fattige til de rike landa, sendes smuler tilbake. Smuler som aktivt brukes for å vise hvor humane de rike landa er.

At hykleriet går over alle grenser ser vi når selv disse «smulene» (1 % av BNP for Norge), for en stor del brukes til å tjene landets næringsliv!

Men ingen store ord om u-hjelpas betydning kan skjule at situasjonen i den 3. verden stadig har blitt verre. I 1956 hadde de fattige landa ei gjeld på omlag 10 mrd. US\$. For å betale den måtte de bruke 3% av eksportinntektene sine. I dag, i 1987, er gjelda på 1000 mrd US\$ og landa må bruke rundt 40% av sine eksportinntekter for å betale gjelda. Samtidig har sulten, sykdommene og analfabetismen bare økt. Dette viser klarere enn ord hva den imperialistiske utbyttinga har ført til og hvor latterlig lite den såkalte u-hjelpa betyr.

7.7.2. Næringslivet trenger u-hjelpa.

Norsk u-hjelp er også en del av denne imperialistiske strategien. Så lenge direkte norsk kapitaleksport spilte en mindre rolle i norsk økonomi, blei det lagt mindre vekt på at u-hjelpa til enhver tid var tilpassa næringslivets interesser. Nå er dette annerledes. Norske bedrifter vil også etablere seg i den 3. verden.

Problemet er bare at de er kommet seint på «banen». Tidligere kolonimakter og større imperialistland har alt sikra seg de feitestte forretningene. Norge har heller ikke tradisjoner fra investeringer i den 3. verden.

Det betyr at norske bedrifter er forsiktige med etableringer i de fattige landa. De er redde for risikoen for nasjonaliseringer, de er usikre på de politiske forholda, de har ikke sterke norske banker i ryggen når de skal operere i Asia eller Afrika. Men samtidig veit norske multinasjonale selskaper at i mange av disse landa kan det være store superprofitter å hente.

Siden 1980 har det vært en betydelig vekst i investeringer i den 3. verden. Ser en bort fra investeringer som rederne gjør i land hvor de kan operere med bekvemmelighetsflagg, har det vært en 3-dobling av investeringene fra 1979 til 1983. Dette året investerte nordmenn for 130 millioner i den 3. verden. Men, dette var bare 4% av de totale investeringer i utlandet.⁷ Den nye strategien som legges opp i Stortingsmelding nr. 36 og som gis full støtte av DNA i Stortingsmelding nr. 34 (1986-87), er å bruke u-hjelpsmidler i større grad for å hjelpe næringslivet inn på de mer risikofylte 3. verdenmarkedene. Slik har den nye fasen av norsk imperialism, som vi nå er i starten av, også ført til viktige endringer av innretninga på norsk u-hjelp.

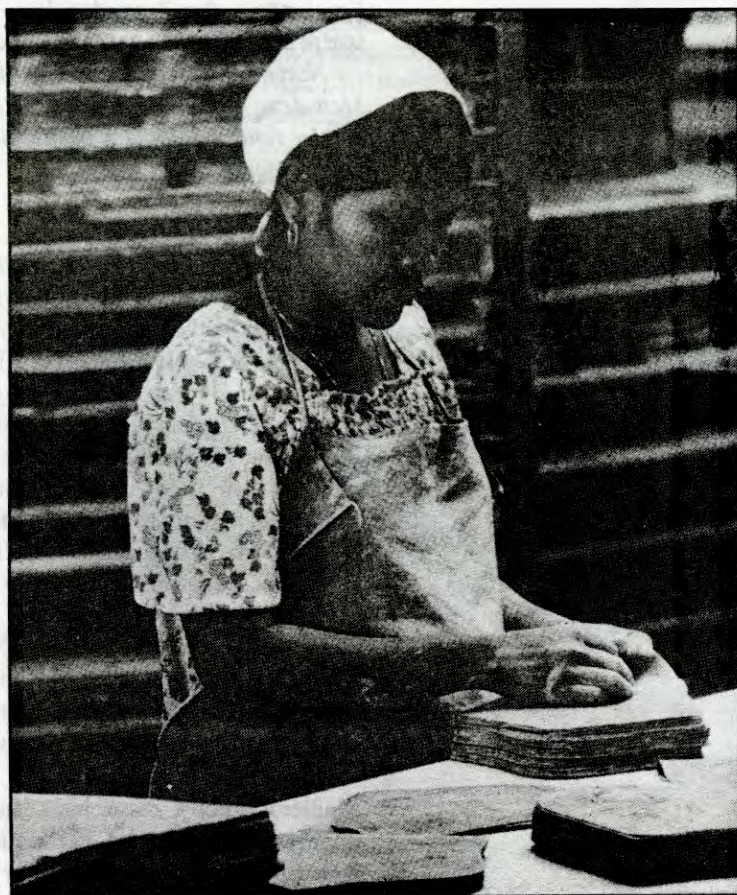
Vi vil nå se på noen spørsmål knytta til

- hjelpen gjennom internasjonale organisasjoner
- de nye ordningene for norsk næringsliv og
- noen eksempel på norsk næringsvirksomhet i den 3. verden.

7.7.3. Norge og de USA-styrte finansinstitusjonene.

Omlag 50% av norsk u-hjelp går som «multilateral bistand». Viktige institusjoner her er Verdensbanken, Det Internasjonale Pengefondet(IMF) og institusjoner knytta til disse. Gjennom over-

⁷ St.meld.nr.36.

Dette er verdens nye industriproletariat: ungkvinne, 3.verden.
80-90% av det ufaglærte samle-
båndsarbeidet som eksporteres til
den 3.verden utføres av kvinner.

føring av midler til disse organisasjonene har Norge vært med på å presse igjennom politikken med såkalt «eksportrettet vekst» i den 3. verden. Dette er prosjekter som har tvunget stadig flere land i den 3. verden til å redusere matvareproduksjonen og øke produksjonen av varer som de rike landa trenger (kaffe, tobakk, ananas, bananer).

De har også støtta «industrialisering» i den 3. verden, industrialisering som regel gjennomført av vestlige multinasjonale selskap som har profitert på billig arbeidskraft og statsapparat som har lagt alt til rette for at de utenlandske storbedriftene skal tjene penger. Fra 1980 innførte Verdensbanken såkalte «strukturtilpasningslån». Betingelsene for lån var knyttet til en rekke krav fra IMF om nedtrapping av tollgrenser, innstramming i offentlige budsjetter, devaluering av valutaen etc. Krava som blei stilt til de landa som søkte om lån var så harde at bare 4 land aksepterte dem fra starten. I boka «Development Debacle - the world bank in the Philippines», sier forfatterne:

«Strukturtilpasningslånene var en avgjørende offensiv mot proteksjonisme og et forsøk på helt og fullt å konsolidere eksportledet vekst-modellen»⁸

⁸ Walden Bello m.fl: Development debacle....San Francisco 1982.

For landa i den 3. verden har det betydd økende arbeidsløshet, større avhengighet av vestlig imperialism og nye gjeldsbyrder.

Norge overfører årlig omlag 450 mill. kr. til Verdensbanken. Men dette er ikke gaver Norge aldri ser noe mer til. Låntagerne betaler rente på lånene og for den «snille» utlåneren, gir dette gode renteinntekter.

7.7.4. For næringslivets skyld.

I Stortingsmelding nr. 34 markerer DNA-regjeringa at de vil «søke å påvirke.... i mer sosial retning». Men en virkelig kritikk av Verdensbanken eller Pengefondet er totalt fraværende.

Da Arbeiderpartiregjeringa i februar 1987 la fram Stortingsmelding nr. 34 var det en viss spenning knytta til spørsmålet om norsk medlemskap i *Den Interamerikanske Utviklingsbanken (IDB)*. Banken er totalt kontrollert av USA. Gjennom bankens lånepolitikk kan USA-imperialismen tvinge igjennom boikott av Nicaragua og samtidig gi omfattende støtte til Pinochet i Chile. Den norske regjeringa sier klart i Stortingsmelding 34 at spørsmålet om medlemskap er diskutabelt, men som det står: «Hensynet til næringslivet har stått sentralt i debatten». Problemet er nemlig at dersom Norge ikke er medlem får ikke norske bedrifter delta i leveranser til prosjekter finansiert av IDB! Regjeringa konkluderer dermed at Norge bør bli medlem og at «medlemskapet bør finansieres over bistandsbudsjettet».

Ingen kan påstå at dette har noe med «hjelp» å gjøre. Medlemskapet i disse institusjonene er viktige deler av norsk imperialism. Når det går under begrep som u-hjelp, er dette ikke annet enn kynisk taktikk for å føre folket bak lyset.

7.7.5. Den direkte «hjelpa».

Hvordan u-hjelpa nå mer direkte skal tjene «næringslivets interesser», ser vi klarest i forbindelse med den såkalte «bilaterale hjelpen» (direkte hjelp fra Norge til et u-land). I Stortingsmelding nr. 36 snakkes det varmt om hvordan «private kapitaloverføringer kan fremme vekst». En hel serie ordninger finnes slik at norske bedrifter som ønsker å drive sin imperialistiske politikk i den 3. verden kan få støtte for

- å sikre mot politisk og kommersiell risiko
- å drive grunnlagsinvesteringer
- å drive forundersøkelser

Det gis også gunstige lån. Om lånene som NORAD gir står det i Stortingsproposisjon nr. 87: «Lånene gis på svært gunstige vilkår og garantien er premiefri». Slik stilles årlig over 100 mill. til rådighet til norske bedrifter som trenger «hjelp» i sin u-hjelp (les: utbyttingspolitikk).

7.7.6. 30% tilbake til Norge.

Det skapes ofte et inntrykk av at norsk u-hjelp stilles «beting-

elsesløst» til disposisjon for de fattige landa. Når Norge overfører ca. 5 mrd. kr., som i 1985, er dette penger som landa i den 3. verden sjøl kan bruke hvor de vil i verden. Nå viser det seg at de fattige landa tross alt ender opp med å bruke en temmelig stor del av dette til å handle fra Norge. *Av de ca. 5 mrd. som Norge ga i 1985 kom 1.4 mrd. tilbake til Norge som kjøp av norske varer og tjenester.* En undersøkelse publisert i Sosial-økonomen 3/87 viser at ca. 30% av u-hjelpen kommer tilbake til Norge som kjøp av varer og tjenester fra norske bedrifter. Det er ikke rart at motstanden mot u-hjelp stadig blir mindre fra høyresida og norsk næringsliv!

7.7.7. Reaksjonære U-hjelpsprosjekt.

Som vi har vist over satser nå den norske regjeringa bevisst på å bygge ut norsk næringsliv i den 3. verden. Norske rederes kyniske spill overfor Sør Afrika, viser klart hvilken side det norske borgerskapet står på i spørsmålet om utvikling og uavhengighet for den 3. verden. *Vi skal her bare ta med tre eksempler som viser hvordan økte norske investeringer i den 3. verden tvinger Norge over på den virkelige reaksjonens side. Alle prosjektene er finansiert med såkalt u-hjelpsmidler.*

Norcem i Liberia.

Det første eksempelet er knytta til Norcems virksomhet i Liberia. Flere av landa i Vest Afrika har blitt tvunget til storstilt rasering av skog for å sikre landet valutainntekter. Liberia, som hadde 5.5 mill. ha skog, har nå bare 0.9 mill. ha igjen. Dersom dette tempoet fortsetter vil landets skogområder være utryddet innen 11 år! ⁹ Norcem har nå søkt NORAD om 5 mill. kr. i støtte til et tømmerprosjekt, dvs til å delta i ødeleggelsen av de siste restene av skog i Liberia. På denne måten skal det rike Norge gi sitt bidrag de fattige afrikanske statene.

Trallfa i Malaysia.

Det andre eksempelet er Trallfas fabrikk i Malaysia. 100.000 trillebårer produseres her med støtte fra NORAD. Trillebårer er et produkt som det er stor etterspørsel etter i den 3. verden. Millioner av fattige bønder trenger effektive trillebårer for å lette arbeidet. Men, hvorfor kan ikke landet sjøl produsere disse enkle redskapene? Skulle ikke dette nettopp være en type produkter som 3. verdenlanda sjøl burde få hjelp til å produsere? Nei, istedet kommer fabrikanter fra de rike landa, raner til seg markedet fra landets egne kapitalister, og fører profittene ut av landet.

Trallfa har fått støtte fra NORAD for å profitere på det store markedet og den billige arbeidskrafta. Det er ikke vanskelig å forstå at Trallfaledelsen er meget fornøyd med resultatet når de kan kjøpe arbeidskraft til rundt 5 kr. timen.

⁹ Lloyd Timberlake: Africa in crisis.

Tekstilarbeidere i Sudan. Klarer de å leve av den lønna de får?

Eller som de sier det så beskjedent i et intervju med Norges Industri 16/85: «Vi ser en fordel i tilgangen på rimelig arbeidskraft».

Nobø i Thailand.

Det tredje eksempelet er Nobøs nye fabrikkprosjekt for kontormøbler i Thailand. Med støtte fra såkalte «u-hjelpsmidler», skal Nobø investere omlag 70 mill i en fabrikk med 300 ansatte.

«Nobøproduktene kan lages ca. 40% billigere i Thailand enn i Norge», kan pressen fortelle.¹⁰ Og hvorfor? Jo, lønnskostnadene er bare 8% av norske + div. skattefordeler o.l. gitt av regjeringa i landet for å lokke til seg de rike utenlandske kapitalistene.

Men hvorfor kvalifiserer dette for u-hjelp? Er det slik at dette vil hjelpe igang økonomisk utvikling i Thailand, redusere landets store utenlandsgjeld, redusere arbeidsløsheten etc.? Trolig vil det motsatte skje. Fabrikken i Thailand vil i stor grad fungere som montasjefabrikk for komponenter som importeres. På denne måten fører dette til stor importandel. For å holde den utenlandske kapitalen i landet slår regjeringa ned på all faglig kamp slik at lønnene holdes lave. På denne måten vil en liten del av verdiskapinga bli i landet som kjøpekraft hos arbeiderne. Det blir dermed små ringvirkninger og lite ny lokal virksomhet av prosjektet. Seierherren er igjen de norske kapitalistene. Taperne er den thailandske arbeiderklassen som fortsatt må jobbe på slavekontrakter og som stadig blir mer avhengig av utenlandsk kapital.

7.7.8. Kvinnearbeidsplassene blir hardest ramma.

Tallet på eksempel av denne typen kunne vært mangedobla og vil mangedobles i årene framover. Ikke bare gis det statsstøtte til utbytting. Enda grovere er det fordi dette er støtte til produksjon som direkte ødelegger landets naturressurser eller river grunnlaget bort for nasjonal industri i den 3. verden. Og det er ingen grunn til å tro at norske bedriftsledere i mindre grad enn f. eks. japanske eller amerikanske, ikke raskt griper tjangsen om muligheter til billig kvinnelig arbeidskraft i Sør-Øst-Asia byr seg.

I frihandelssonene på Filippinene eller andre land i denne delen av verden, kan norske kapitalister få kjøpt arbeidskraften til jenter i 14-20-årsalderen til spottpris. Samtidig garanterer regjeringene mot fagorganisering eller «politisk uro» på arbeidsplassen. Det er slike eldoradoer som lokker Helly-Hansen o.a. til de såkalte «lavkostlandene». Og i Norge er nettopp de samme arbeidsintensive kvinneindustriene særlig sårbare for konkurransen. Når hver 3. tekstilvarearbeider og hver 2. arbeider i norsk klesvareproduksjon, har mista jobben i perioden 1975-85, er det først og fremst kvinnelig arbeidskraft det går utover. Norske kapitalister har fått «øye på» kvinner i den 3. verden som de kan utbytte enda hardere.

Den kampen kvinnene i «lavkostlandene» fører mot imperialismen, er en kamp mot det samme borgerskapet som utbytter kvinner på det groveste i Norge. Det er ikke kvinner i den 3. verden som tar arbeidsplasser fra oss. Tvert om, det er kapital-eiernes imperialistiske politikk som utbytter både hjemme og ute.

7.8. Arbeiderklassen og norsk imperialisme.

Utbytting av den 3. verden har virka til å dempe klasse-motsigelsene innad i de imperialistiske landa.

7.8.1. Rikdommen skaper ringvirkninger.

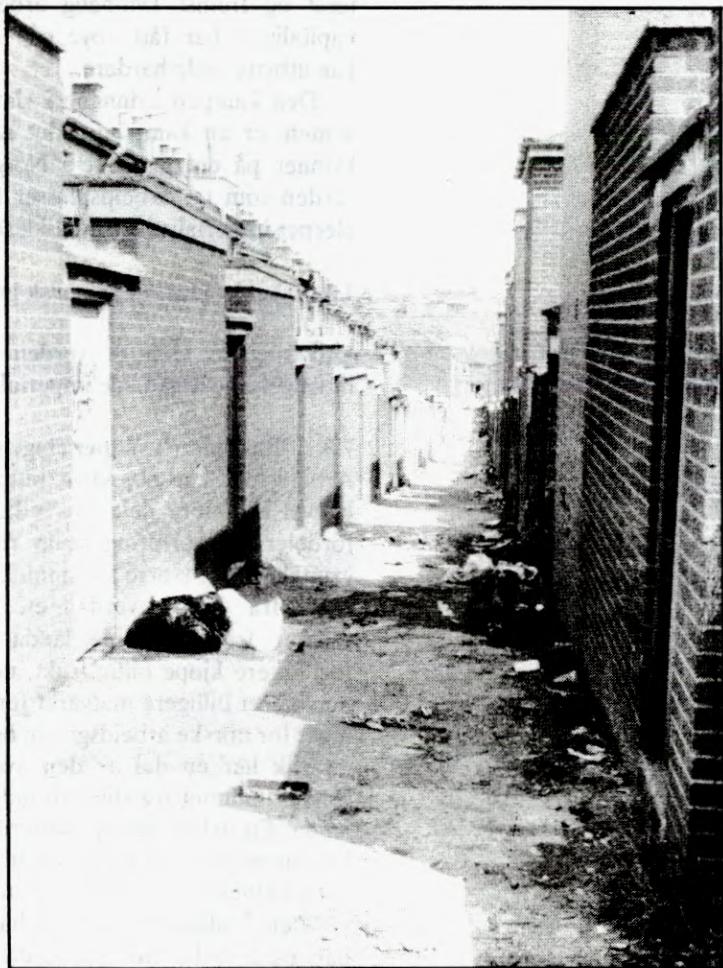
Arbeidsfolk har objektive interesser av å knuse imperialismen, likevel har store deler av folket i Norge hatt enkelte materielle fordeler av overføringene av rikdommer. Imperialismen har lagt grunnlaget for større statsinntekter, økt økonomisk aktivitet, billige varer fra den 3. verden etc. Når kolonimaktene rova billige råvarer fra de fattige landa i den 3. verden kunne norske forbrukere kjøpe billig frukt, nøtter, sukker, tobakk, kaffe. Dette innebærer billigere matvarer for nordmenn ga lavere lønnsutbetalinger for norske arbeidsgivere og større profitter.

Slik har en del av den «velferden» som er bygd opp etter krigen kommet fra slitet til millionene av undertrykte i de fattige landa. En del av denne «velferden» har også kommet alminnelige lønsmottakere til gode. «Når det regner på presten så drypper det på klokkeren», som det heter i ordtaket.

Den kraftige veksten vi har hatt i norsk økonomi i 80-åra, har også virka inn på vanlige folks levekår. Veksten i olje-

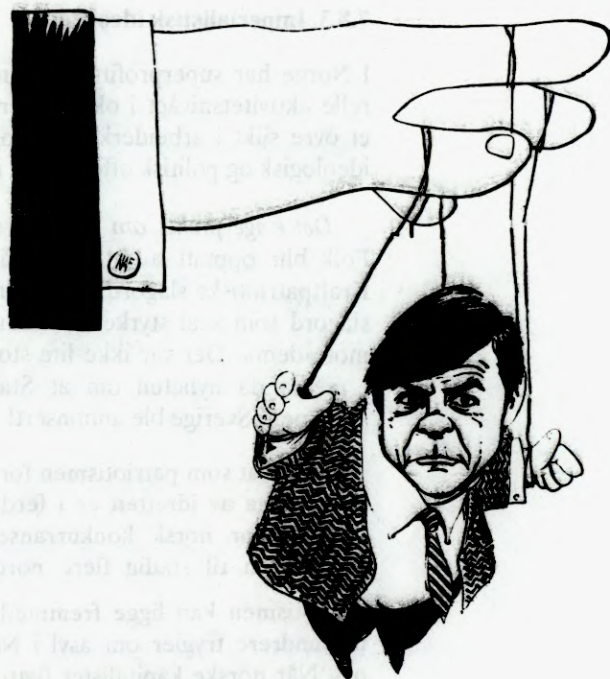
økonomien og den mer aggressive norske imperialismen, har gitt en økonomisk vekst i landet som har brakt Norge opp blant eliten av kapitalistiske land målt i forhold til vekst i Bruttonasjonalproduktet (BNP). Fra 1982 til 85 var veksten i Norge over 50% sterkere pr. år enn for gjennomsnittet av OECD-land. I denne perioden har Norge hatt den sterkeste veksten av alle land i OECD.

Når nordmenn reiser til Spania, England eller til Danmark, oppdager de at leviekåra i disse landa er dårligere enn i Norge. Her har det vært større lønnsreduksjoner, langt større arbeidsløshet og enda hardere rasering av offentlig service. Norske monopoler som har gjort store fortjenester har betalt godt for å sikre seg den beste arbeidskrafta. Kanskje har de også vært litt letter å forhandle med i lokale forhandlinger enn hva tilfelle ville vært om arbeidsløsheten hadde vært på 10-15% og profittene hadde vært mindre? Dette betyr sjølsagt ikke at norske arbeidere ikke er hardt utbytta. Men, i forhold til arbeidsfolk i andre land, har dette vært relativt gode år for mange norske arbeidere.

Irland er et av de fattigste landa i Europa. Imperialistlanda driver maksimal utbytting av dette landet. Nord-Irland er dessuten direkte okkupert av England.

Hvem styrer egentlig LO?

7.8.2. Et oppkjøpt sjikt.

Men de imperialistiske superprofittene brukes også mer bevisst av borgerskapet. Det er åpenbart at det er mye å hente for makthaverne om de greier å få arbeiderklassen til å samarbeide om sine imperialistiske prosjekter. En arbeiderklasse som applauderer utbyttinga av arbeidsfolk i andre land er langt å foretrekke framfor en klasse av antiimperialister! Eller for å ta et konkret eksempel: Hvilken kapitalist ville ikke heller foretrekke LO-sekretær Balstad der han sjåvinistisk utbasunerer sitt «Tenk Internasjonalt», enn klubben på Ila-Lilleby smelteverk som skarpt protesterer mot bedriftens eventyr i Brasil.

Borgerskapet har lang erfaring i å kjøpe seg støttespillere med innflytelse i arbeiderklassen. Ekstra godt betalte jobber, frynsegoder, jobber i styrer og utvalg, utenlandsreiser etc, er alt måter som kan brukes når et sjikt av arbeiderledere skal kjøpes opp. Slik uttrykker Lenin det i «Imperialismen og splittelsen i sosialismen»:

«Borgerskapet i en imperialistisk «stor»makt kan økonomisk bestikke de øverste lag blant «sine» arbeidere ved å bruke hundre millioner francs eller noe slikt i året på det, for superprofittene det får dreier seg trolig om tusen millioner. Og spørsmålet om hvordan denne lille almissen deles mellom arbeiderministrene, «arbeiderrepresentantene», arbeiderne som er med i krigsindustrikomiteene, arbeiderembetsmennene, arbeiderne som er organisert i snevert laugsmessige fagforeninger, funksjonærene, osv, osv, det er et helt underordna spørsmål.»

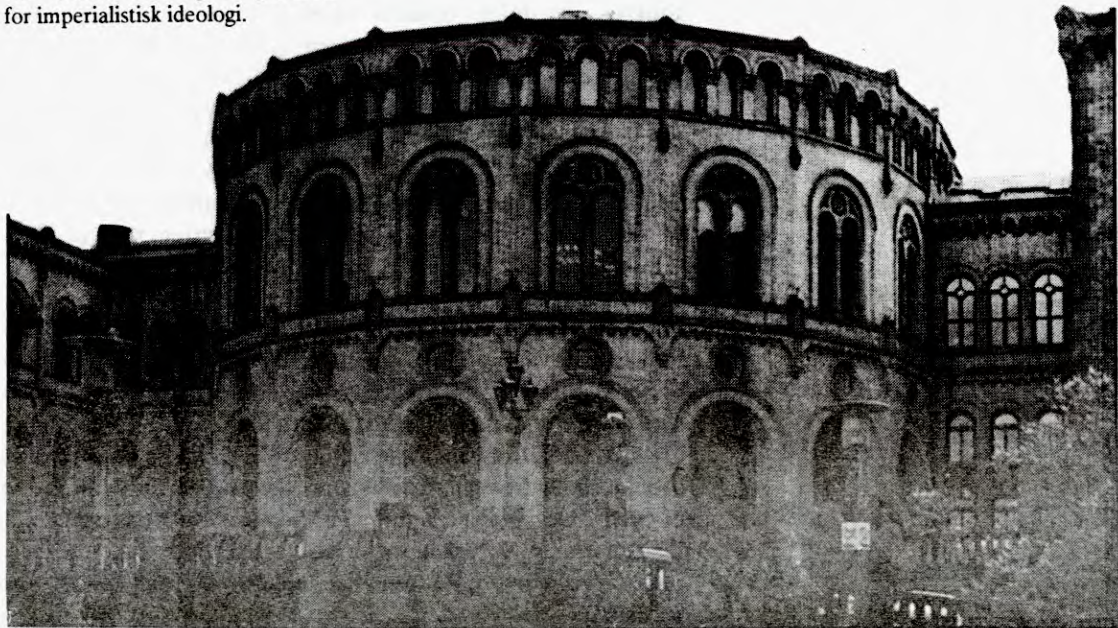
7.8.3. Imperialistisk ideologi.

I Norge har superprofittene til nå vært med på å øke det generelle aktivitetsnivået i økonomien, det har gått til bestiktelser av et øvre sjikt i arbeiderklassen, og ikke minst, det har gått til en ideologisk og politisk offensiv for imperialismens interesser.

Det evige preket om «konkurranseevnen» går etterhvert inn. Folk blir opptatt av at «vi» må greie å konkurrere ut «dem». Kraftpatriotiske slagord som: Norsk er best! eller «Kjøp norsk» er slagord som skal styrke nordmenns bevissthet om at det er «vi» mot «dem». Det var ikke lite stolthet å merke blant folk flest og i media da nyheten om at Statoil hadde kjøpt Essos bensinstasjoner i Sverige ble annonsert!

Akkurat som patriotismen for norske idrettsfolk med kommersialiseringa av idretten er i ferd med å slå over i sjåvinisme, er kampen for norsk konkurranseevne noe som har slått inn i bevisstheten til stadig flere nordmenn. I forlengelsen av kraftpatriotismen kan ligge fremmedhat og rasisme. Når noen tusen innvandrere trygler om asyl i Norge «tar de» arbeidsplasser fra oss. Når norske kapitalister flytter produksjonen til Portugal eller Spania og legger ned arbeidsplasser i Norge, kan raseriet fort rettes mot «utlendingene» istedet for mot den norske kapitalisten.

Det norske Storting er garantist
for imperialistisk ideologi.

Marcos ut Aquino inn. Kampen for folkets frigjøring fortsetter.

7.9. Kamp mot norsk imperialism.

«Internasjonaliseringa» vil øke i åra framover. Det er i tråd med kapitalens logikk at den alltid søker etter de feitest profittene når dette er mulig. Med støtte av den norske staten og rikt forsynt med oljekapital, vil det stadig komme nye prosjekter utafor landets grenser. Det betyr at norske industrifolk og ministre vil bekymre seg mer og mer for revolusjon på Filippinene, streiker i Thailand eller Thatchers innstrammingspolitikk. Norsk utenrikspolitikk blir mer aktiv. Det legges alt nå planer for å «ruste opp» norske ambassader og norsk deltagelse i internasjonale organisasjoner, for at næringslivets interesser skal sikres. En mer offensiv norsk imperialism betyr en mer reaksjonær norsk utenrikspolitikk.

7.9.1. Framtidsstrategier.

Sammenslåingene av bedrifter de siste årene har vært nødvendig for å styrke norsk «konkurransesevne». De borgerlige strategene har planer om å gjøre norske bedrifter enda større. Industriminister Finn Kristensen har lansert en sosialdemokratisk gigantplan: Slå sammen de store statsbedriftene, som Statoil og Hydro. Norge vil da ha et multinasjonalt selskap større enn Sveriges Volvo, helt i «eliten» av multinasjonale giganter.

I bladet Norges Industri ble det nylig lansert en såkalt

«Wallenbergmodell». Gjennom sin dominerende stilling i S-E-banken i Sverige, kontrollerer Wallenbergfamilien mer eller mindre 650.000 arbeidsplasser! For at dette skal være mulig i Norge må Lov om Forretningsbanker endres slik at bankene i større grad skal kunne eie aksjer i andre bedrifter. Vi vil møte mange framstøt av denne typen i årene framover.

7.9.2. Nytt det å slåss?

Nytt det å slåss mot dette? Er ikke norsk imperialism noe som må komme når Norge er kapitalistisk? Går det an å protestere mot kapitaleksporten til den 3. verden? Det er riktig at norsk kapitalisme uten imperialismen i dag er umulig. Men akkurat som vi slåss mot kapitalistisk utbytting i Norge, må vi ta standpunkt når norske kapitalister undertrykker folk i andre land. Når unge jenter jobber på lønner under eksistensminimum i Malaysia eller engelske industriarbeidere sparkes fra Hydros fabrikker, må vi gi dem all vår støtte.

AKP(m-l) og andre partier og organisasjoner som står på de undertrykte folkene sin side, må i årene framover bygge ut sitt internasjonale kontaktnett. Vi må avsløre den imperialistiske politikken og vi må gå hardt ut mot opportunistene i arbeiderklassen og fagbevegelsen som i dag applauderer den såkalte «internasjonaliseringen». For revolusjonære kan «internasjonalisering» bare bety styrking av den proletariske internasjonalsmen.

Den samiske nasjonen.

I dette kapitlet har vi fokusert mest på utviklinga av den økonomiske norske imperialismen. Bare i forbigått har vi vært innom det det mangehundreårige norske koloniproblemet: Anneksjonen av Sameland (Sapmi) og undertrykkinga av det samiske folket.

Samene er urbefolkninga i hele Nord- Skandinavia og på Kolahalvøya. Helt innpå 1800-tallet var samene i flertall i Finnmark, Nord-Troms og i deler av Nordland og Nord-Trøndelag. I dag er den norske kolonialiseringa gått så langt at samene bare er i flertall i fire av kommunene i Norge. Same-folket utgjør en egen nasjon med egen identitet, eget språk og egen kultur, et landområde som de kan regne som sitt - og med tradisjonelle næringsveger. Den samiske nasjonen er splitta opp av grensedragningene mellom den finske, den (dansk)/norske, den svenske og russiske staten (1751 og 1826).

Det tradisjonelle samiske samfunnet var organisert i siidaer (20-30 familier med 100-150 folk) med *kollektiv eiendomsrett til naturressursene*. Sentralt sto fangst, fiske, sanking og reindrift. Den norske staten annekterte disse områdene. En del blei beholdt - mye blei solgt som privat eiendom til nordmenn. Apartheidbestemmelser blei innført for at samer ikke skulle kunne kjøpe tilbake noe av fedrenes og mødrenes jord.

Det blei ført en hardhendt fornorskingspolitikk. Spesielt viktige var pensjonatskolene. Samebarna blei rivi opp fra hjemmemiljøet. På skolen foregikk opplæringa på norsk. Det samiske språket var forbudt. Det var også tradisjonelle kulturformer som joik.

Den statlige kulturelle undertrykkinga er blitt mindre hard, men et sterkt press mot de samiske næringene - kombinert med sterk påvirkning fra andre kulturer - truer samefolkets eksistens.

Under striden om Alta-Kautokeinovassdraget (Alaheaju/Guovdageaidnu) ,rundt 1980, skjedde det et oppsving i den samiske motstandskampen. Alliansen med den norske miljøbevegelsen blei sterk. Den norske staten sendte 600 politimenn for å slå ned motstanden. Urbefolkningenes rett til land og vann blei fullstendig ignorert. De norske myndighetene hevda hardnakka at bare beiteområdene til noen titalls rein sto i fare. De økologiske betingelsene for reindrifta blei det ikke tatt hensyn til. Kolonimakta brydde seg ikke om den samiske kunnskapen om disse.

Ett resultat av den sterke motstanden mot Alta-Kautokeino-utbygginga var den opprettelsen av Samerettsutvalget. Det mest håndfaste resultatet av dette utvalgets arbeid så langt, er imidlertid opprettelsen av et Sameting som bare skal ha rådgivende status.

AKP(m-l) har et eget samepolitisk program. Der heter det at den samiske nasjonen sjøl skal ha rett til å bestemme om det skal opprettes en egen samisk stat eller ikke. Dette vil neppe være realiserbart uten sosialistiske revolusjoner i de statene som har kolonialisert Sameland. En annen mulighet under sosialismen er regionalt samisk sjølstyre innafor de nåværende nasjonalstatene.

Under kapitalismen er det spesielt viktig å kjempe for at samene

- blir anerkjent som urbefolkning.
- får sjølstyre i de samiske kjerneområdene hvor de er flertall.
- får anerkjent særrettigheter til naturressurser i opprinnelige samiske områder hvor samene nå er i mindretall. Samisk og norsk må bli sidestilt i skole og administrasjon i disse områdene.
- overalt i Norge må ha rett til opplæring på morsmål - og til å lære å kjenne sitt folks historie og kultur.

Røde Fane nr. 2/87 har en del aktuelle samepolitiske spørsmål som tema.

SPØRSMÅL:

21).

A) På hvilken måte kan vi si at norsk kapitalisme er en del av det imperialistiske verdenssystemet?

B) Ta stilling til argumentasjonen for at norsk imperialisme styrker seg.

C) Er det noen vits i å kjempe mot norske investeringer i utlandet?

22). Fortsett debatten:

A: I dette kapitlet vises det klart at norsk U-hjelp først og fremst er ei støtte til det norske borgerskapet sjøl. Anti-imperialister må gå mot denne.

B: Å gå mot U-hjelpa setter oss bare i bås med ytre høyre. Vi må skille mellom ulike deler av U-hjelpa, bekjempe enkelte prosjekter og støtte andre.

A: Det er ikke vår oppgave å utforme en detaljert U-hjelps-politikk, men å avsløre den norske statens imperialistiske karakter.

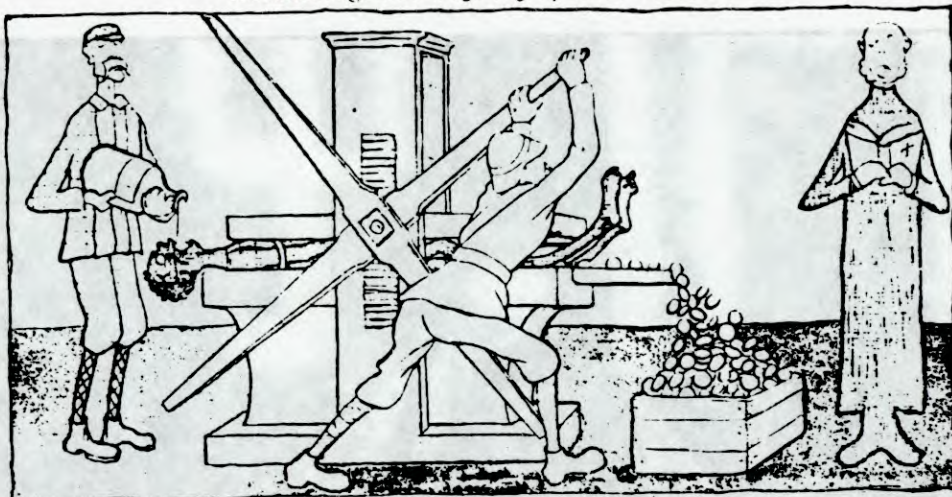
23).

A) I hvilken grad er det holdbart å sammenlikne konflikten mellom den norske staten og den samiske nasjonen - med konflikten mellom imperialismen og undertrykte folk og nasjoner i den 3. verden.

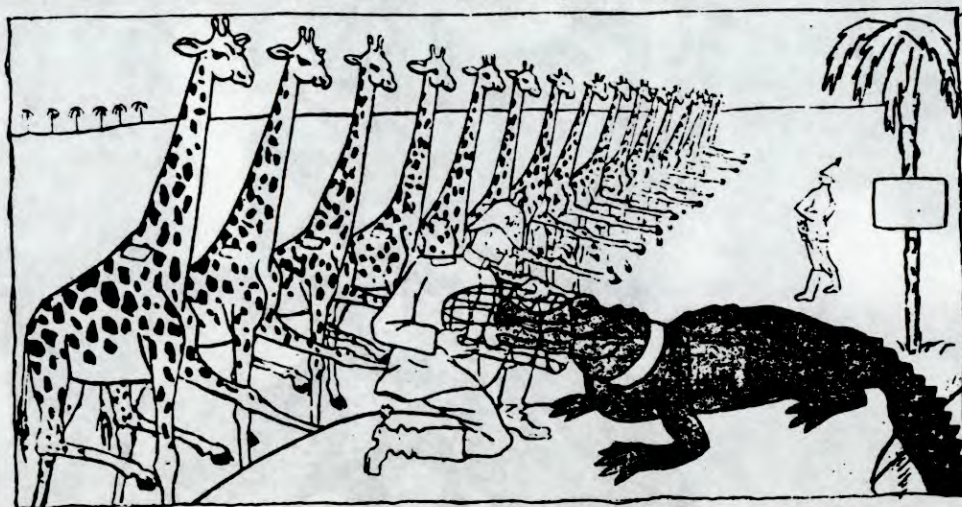
B) Er dere enige i at samene har rett til nasjonal sjølråderett?

Øvrige kapitler i studieboka
om imperialismen kan lastes ned fra
<http://akp.no/ml-historie/pdf/studieboker/>

Således koloniserer Engländerne

Således koloniserer Tyskerne

således Franskmandene

og således Belgierne

Eritreisk kvinne på talerstolen
under EPLF-kongress.